

ปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562
กับความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์*
PROBLEMS OF APPLYING DISPUTE MEDIATION ACT 2019
WITH OFFENCES TO THEFT IN SERIOUS CAUSE

อุมพร สิทธิบุรณายา

Umaporn Sitthiburanaya

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: usitthiburanaya@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาชั้นการสอบสวนตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กรณีศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ คือ ปัญหาในกรณีที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยคดีลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 ได้แม้ว่าทรัพย์ที่ถูกลักจะมีราคาเล็กน้อย หรือทรัพย์ที่ถูกลักไปนั้นจำเป็นต่อการดำรงชีพ และคู่กรณีประสงค์ที่จะดำเนินไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกัน เนื่องจากพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้เฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ มาตรา 334 เท่านั้นที่สามารถไกล่เกลี่ยคดีได้ แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่ได้กำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ สามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวในชั้นการสอบสวนได้ โดยบทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาชั้นการสอบสวนตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ต่อความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 จากการนำเสนอข่าวการกระทำความผิด โดยมีประเด็นวิเคราะห์ว่าแม้คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีความประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันตามแนวคิดเรื่องการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อที่จะทำให้เป็นการลดปริมาณคดีในศาล แต่ไม่อาจกระทำได้ ดังนั้นจึงทำให้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าการที่พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดให้ความผิดดังกล่าวสามารถไกล่เกลี่ยได้นั้น จะทำให้แนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และแนวคิดเรื่องการลดปริมาณคดีในชั้นศาลตามวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีประสิทธิผลมากเพียงใด

* Received February 3, 2023; Revised March 25, 2024; Accepted March 28, 2024

คำสำคัญ: การไกล่เกลี่ย, การลักทรัพย์, คู่กรณี, มาตรา 334, มาตรา 335

ABSTRACT

Problem of applying dispute mediation act 2019 in inquiry level on offences to theft in serious cause is a problem on a thievery case that cannot be mediated depending on Section 335, though this stuff is cheap or people stealing for a living and the parties desire to mediate. Due to dispute mediation act 2019, it only determines that offences to theft depending on Section 334 can be meditated. However, that act is not defined offences to theft in serious cause can be meditated in inquiry level. This academic article aimed to study and analyze problems of applying Dispute Mediation Act 2019 with offences to theft in serious cause depending on Section 335. According to news report on offences, there is an analytic point that two parties desire to mediate with dispute mediation idea of Restorative Justice rules in order to reduce court case volume; however, it cannot be performed. Therefore, it must be considered that dispute mediation act 2019 is not defined to mediate in that case. This makes into a consideration whether criminal dispute resolution idea with dispute mediation depending on Restorative Justice rules and court case volume reduction depending on aim of dispute mediation act 2019 are practical.

Keywords: Mediation, Thievery, Party, Section 334, Section 335

บทนำ

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคู่กรณี ส่งผลดีให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ จะเป็นผลดีต่อตัวผู้เสียหายเนื่องจากทำให้ผู้เสียหายได้ระบายความทุกข์ ความเสียใจที่ตนได้รับและได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิดจนผู้เสียหายรู้สึกพอใจ ในขณะเดียวกันจะเป็นผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่ได้เข้าใจในการกระทำของตน ลดการกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนั้นยังเป็นผลดีต่อองค์กรและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่จะเป็นการลดภาระและงบประมาณในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งปัจจุบันการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญานี้ประเทศไทยได้มีกฎหมายรองรับไว้แล้ว ได้แก่ พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะลดการดำเนินคดีในศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญาเนื่องจากมีสภาพบังคับทางอาญาที่เป็นโทษจำคุก อันทำให้เกิดภาวะนักโทษหรือผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งปัจจุบันในปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะนักโทษหรือผู้ต้องขังล้นเรือนจำเป็นอันดับ 8 ของโลก

(ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์, 2566) ปรากฏข้อมูลสถิติจำนวนผู้ต้องขังตามตาราง (กรมราชทัณฑ์, 2566) ดังนี้

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนผู้ต้องขัง ปี พ.ศ. 2561-2566

สถิติจำนวนผู้ต้องขัง ปี 2561-2566 ในประเทศไทย						
ณ วันที่ 1 เดือนธันวาคมของปี พ.ศ. 2561-2566						
จำนวนผู้ต้องขัง (คน)ข้อมูล	2561	2562	2563	2564	2565	2566
ณ วันที่ 1 เดือนธันวาคม						
ของปี พ.ศ. 2561-2566	372,979	367,162	344,161	282,620	261,919	274,277

จากตารางข้อมูลสถิติแสดงจำนวนผู้ต้องขังในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561-2566 ของกรมราชทัณฑ์ จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีปริมาณผู้ต้องขังเฉลี่ยปีละเกือบสามแสนคน อันทำให้ส่งผลกระทบต่อปัญหานักโทษล้นเรือนจำจนประเทศไทยติดอันดับต้น ๆ ของโลก เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงมีแนวคิดที่ลดปริมาณคดีออกจากการพิจารณาตัดสินของศาล สำหรับการดำเนินคดีอาญานั้น กระบวนการไต่สวนคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนเป็น ปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรม ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการฟ้อง คดีของพนักงานอัยการและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติไต่สวน สอบสวน พ.ศ. 2562 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการไต่สวนคดีอาญาในชั้นการ สอบสวน จึงถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้นักโทษล้นเรือนจำ สามารถบรรเทาลงได้ ทั้งนี้พระราชบัญญัติไต่สวนคดีอาญา พ.ศ. 2562 ได้วางหลักเกณฑ์ กำหนดให้เฉพาะคดีต่อไปนี้ที่คู่กรณีสามารถไต่สวนได้ในชั้นการสอบสวน ได้แก่ (1) คดี ความผิดอันยอมความได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา (2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวล กฎหมายอาญาและความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราช กฤษฎีกา (3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ จำนวน 6 ฐานความผิด ได้แก่ มาตรา 294 วรรคแรก ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้ และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุมนุมต่อสู้ นั้น มาตรา 295 ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย มาตรา 296 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ มาตรา 299 วรรคแรก ความผิดฐานเข้าร่วม ในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุมนุมต่อสู้ นั้น มาตรา 300 ความผิดฐาน ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส และมาตรา 334 ความผิดฐานลักทรัพย์ (พระราชบัญญัติไต่สวนคดีอาญา พ.ศ. 2562, 2562)

ปัจจุบันด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลกประกอบกับการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ในช่วง พ.ศ. 2563 ที่หลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยต้องใช้มาตรการปิดเมืองและปิด

กิจการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา อันส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้น้อยอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจทำให้ผู้คนว่างงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งสภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ประเมินว่าการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาและภัยแล้งในปี พ.ศ. 2563 จะทำให้มีอัตราการว่างงานถึง 8 ล้าน 4 แสนคน ดังนั้นเมื่อผู้คนเดือดร้อนจากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำและปัญหาการว่างงาน ส่งผลให้เกิดการกระทำความผิดมากขึ้น ทั้งจากผู้กระทำความผิดที่ไม่เคยกระทำความผิดมาก่อนหรือผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้วเมื่อพ้นโทษออกมาจากเรือนจำ กว่า 100,000 คน ของแต่ละปี และภายใน 3 ปี จะกลับเข้ามาในเรือนจำอีกครั้งถึง 1 ใน 3 ของจำนวนผู้พ้นโทษ ซึ่งผู้กระทำความผิดยังคงจะกลับไปกระทำความผิดลักษณะเดิมและส่วนใหญ่จะเป็นอาชญากรรมพื้นฐานที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ (นที จิตสว่าง, ม.ป.ป.)

สำหรับการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะศึกษาตามบทความวิชาการนี้เป็นกรณีอาชญากรรมพื้นฐานที่เกี่ยวกับทรัพย์สินได้แก่การลักทรัพย์ ซึ่งทรัพย์สินที่ถูกกระทำความผิดนั้นมีมูลค่าหรือราคาท้องตลาดไม่สูง แต่เข้าลักษณะของการกระทำความผิดโดยเหตุฉกรรจ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 335 ทำให้คู่กรณีไม่สามารถไกล่เกลี่ยคดีที่เกิดขึ้นในชั้นของการสอบสวนได้ เช่น เหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเหตุเกี่ยวกับเวลา ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ตามมาตรา 335 (1) เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 641/2499 วางหลักว่าตะวันตกดินแล้วเป็นเวลากลางคืน หรือเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเหตุเกี่ยวกับสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดเข้าไปลักทรัพย์เนื่องจากการลักทรัพย์ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้นตามมาตรา 335 อนุ (8) เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 2014/2536 วางหลักว่า ลักทรัพย์ในที่พักคนงานแม้จะปลูกสร้างเป็นการชั่วคราวเป็นการลักทรัพย์ในเคหสถาน อันเนื่องจากการเป็นเคหสถานเป็นพื้นที่ส่วนตัว หรือลักทรัพย์ในร้านสะดวกซื้อ สถานีบริการน้ำมัน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งหรือห้างสรรพสินค้า อันเนื่องจากการเป็นสถานที่ให้บริการสาธารณะแก่คนทั่วไปจึงทำให้เกิดความสะดวกแก่ผู้กระทำความผิดในการลักทรัพย์ได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม หรืออันเนื่องมาจากเหตุเกี่ยวกับฐานะผู้เสียหาย ตามมาตรา 335 อนุ (12) ทรัพย์สินที่ถูกลักนั้นที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์ หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมหรือได้มาจากการกสิกรรม เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1610/2546 วางหลักว่า ลักเครื่องสูบน้ำ แม้จะใช้งานได้แล้วเป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2561) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกลักไปนั้นมีราคาทรัพย์สินไม่สูง เช่น ทรัพย์สินที่ถูกลักไปเป็นอาหาร ของกิน ยารักษาโรค หรือเป็นพืชผลทางการเกษตร ตามประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาแต่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี และปรับตั้งแต่ 20,000 บาทถึง 100,000 บาท

ด้วยเหตุที่ความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ได้กำหนดระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี การกระทำความผิดดังกล่าวแม้ว่าทรัพย์ที่ถูกลักไปนั้นมีราคาทรัพย์ไม่สูง ก็ไม่อาจเข้าฐานความผิดตามที่พระราชบัญญัติไถ่เกลียดข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้สามารถมีการไถ่เกลียดข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนได้ เนื่องจากตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่สามารถไถ่เกลียดได้ ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ได้แก่ เฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 เท่านั้น ทำให้มีประเด็นที่ควรศึกษา 2 ประเด็น คือ ประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไถ่เกลียดข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และประเด็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติไถ่เกลียดข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ต้องการลดปริมาณคดีในชั้นศาล

ประเด็นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไถ่เกลียดข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กล่าวคือ แนวคิดเรื่องการไถ่เกลียดข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ก็เพื่อต้องการให้คู่กรณีได้และผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสที่จะพูดคุย แลกเปลี่ยน ระบายความทุกข์ ความรู้สึกของคู่กรณี จนนำไปสู่การตกลงเพื่อไถ่เกลียดข้อพิพาท ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เช่น บางครั้งผู้กระทำความผิดอาจจะกระทำไปด้วยภาวะความกดดัน เช่น การลักยารักษาโรค หรือลักอาหารเพื่อประทังชีวิต หรือทรัพย์ที่ถูกเอาไปอาจจะมีปริมาณเล็กน้อยหรือทรัพย์ราคาไม่สูง ถ้าผู้เสียหายได้มีการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อจะดำเนินคดีแล้ว แต่ภายหลังต่อมาผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดได้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน ระบายความทุกข์ รับรู้ความรู้สึกของคู่กรณี และตกลงชดใช้ความเสียหายต่อกัน จึงมีประสงค์จะไถ่เกลียดคดีต่อกัน ก็ไม่อาจทำให้คู่กรณีสามารถไถ่เกลียดกัน ถ้าลักษณะการกระทำความผิดนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 คดีอาญาลักษณะนี้ได้ ต้องดำเนินไปตามกระบวนการในการสอบสวนเพื่อทำสำนวนส่งต่อไปยังพนักงานอัยการต่อไป

ประเด็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติไถ่เกลียดข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ต้องการลดปริมาณคดีในชั้นศาล กล่าวคือ พระราชบัญญัติไถ่เกลียดข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้เพื่อต้องการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข (พระราชบัญญัติไถ่เกลียดข้อพิพาท พ.ศ. 2562, 2562) แต่การที่กำหนดให้เฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาตามมาตรา 334 เท่านั้นที่สามารถไถ่เกลียดคดีได้ อาจทำให้ไม่เป็นตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ๓ มากนัก นอกจากนั้น แม้มาตรา 335 วรรคท้าย จะกำหนดให้ศาลใช้ดุลพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 334 แทนการลงโทษตามมาตรา 335 ได้ แต่จะต้องเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ คือ (1) ผู้กระทำความผิดกระทำด้วยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และ (2) ทรัพย์

มีราคาเล็กน้อย ซึ่งการจะเข้ามาตรา 335 วรรคท้ายได้นั้นแสดงให้เห็นว่าจะต้องถึงขั้นที่ศาลจะพิจารณาลงโทษ

ดังนั้นด้วยข้อจำกัดในหลักเกณฑ์การไต่ถามข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนซึ่งกำหนดฐานความผิดไว้ให้เฉพาะมาตรา 334 เท่านั้นที่จะไต่ถามได้ จึงทำให้เกิดปัญหาการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาขึ้นการสอบสวนตามพระราชบัญญัติไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในชั้นพนักงานสอบสวนกับกรณีศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุการณ์จริงได้

ทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนคดี (Diversion)

แนวคิดเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) เป็นแนวคิดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระงับการดำเนินคดีและให้ผู้กระทำความผิดออกมาจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (Main steam criminal justice) ที่มีวัตถุประสงค์ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ ศาล ทั้งนี้อันเกิดจากปัญหาปริมาณคดีอาญาที่ล้นศาล จนนำไปสู่ปัญหานักโทษล้นเรือนจำ ซึ่งการเบี่ยงเบนคดี (Diversion) อาจจะใช้วิธีการ เช่น การระงับการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการก่อนมีการพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องกระทำความผิดบางสิ่งเป็นการตอบแทน หรือการใช้ทางเลือกอื่นเพื่อให้ได้รับความยุติธรรมซึ่งได้กระทำก่อนการพิจารณาคดีอย่างเป็นทางการ (บดีนทร วียาภรณ์, 2562)

2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice)

แนวคิดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การลงโทษผู้กระทำความผิดแต่เดิมนั้นมีแนวคิดที่ว่าเมื่อบุคคลใดกระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดทางอาญาซึ่งเป็นความผิดที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม บุคคลนั้นจะต้องถูกลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนและตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม ซึ่งในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนไป เนื่องจากการลงโทษด้วยวัตถุประสงค์ดังกล่าวไม่ได้ทำให้ปริมาณคดีอาญาลดลง นอกจากนั้นยังเป็นปัญหาต่อเนื่องมาถึงการที่นักโทษล้นเรือนจำ ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์จึงเป็นแนวคิดที่นำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการลดปริมาณคดีในศาล

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) หมายถึง กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันแทนการลงโทษจำคุกหรือโทษอื่นตามกฎหมาย โดยใช้วิธีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้กระทำความผิด ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด สังคม ชุมชน และเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2553) ดังนั้นการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ จึงไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการค้นหาและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษทางอาญา แต่เป็นกระบวนการที่มีวิธีการสร้างความสัมพันธ์ เป็นผลดีต่อตัวผู้เสียหาย ทำให้ผู้เสียหายได้ระบายความทุกข์ ความเสียใจที่ตน

ได้รับและได้รับการเยียวยาจากผู้กระทำความผิดจนผู้เสียหายรู้สึกพอใจ ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีต่อตัวผู้เสียหายแล้ว ยังส่งผลดีต่อตัวผู้กระทำความผิดที่ได้สร้างความเข้าใจในการกระทำของตน ลดการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงส่งผลดีต่อองค์กรและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่จะเป็นการลดภาระและงบประมาณ ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญา

3. แนวคิดเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามแนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative justice) เป็นวิธีการหนึ่งที่จะเปี่ยมเบน หรือหันเหผู้กระทำความผิดออกจากกระบวนการดำเนินคดีอาญากระแสหลัก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายได้มีโอกาสพูดคุยเจรจาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันผ่านการประนีประนอมโดยมีคนกลางเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งจะไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐ แต่อาจเป็นอาสาสมัครในชุมชน ที่ได้รับการอบรมและฝึกปฏิบัติในการไกล่เกลี่ยเพื่อความเข้าใจร่วมกันของผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด โดยมีหลักในการไกล่เกลี่ยที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง ได้แก่ ความยุติธรรม คือ การให้ทั้งสองฝ่ายทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละฝ่าย สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน ประการที่สอง ได้แก่ การทำดีเพื่อแก้ตัว คือ การให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสในการทำดีเพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำความผิดไป และประการสุดท้าย ได้แก่ มาตรการปรับปรุงตัว คือ เป็นการตกลงกันกันว่าผู้กระทำความผิดจะต้องมีมาตรการปรับปรุงตัวอย่างไรในอนาคตเพื่อมิให้มีการกระทำความผิดอีก (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2553) ดังนั้นจึงมีแนวคิดว่าการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นคู่กรณีสามารถที่จะเจรจาไกล่เกลี่ยตกลงกันได้ตามแนวความคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์น่าจะเป็นผลดีมากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด

4. พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

4.1 แนวคิดการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ถูกประกาศใช้ เนื่องมาจากเหตุผลว่าในปัจจุบันมีข้อพิพาททางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ควรให้นากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็นกฎหมายกลางเพื่อให้สามารถยุติหรือระงับข้อพิพาทได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข (พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562, 2562)

4.2 การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้กำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 4 เกี่ยวกับการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนไว้ว่า เป็นการใกล้เคียงข้อพิพาททางอาญา โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการจัดหาผู้ใกล้เคียงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ทำการใกล้เคียงให้คู่กรณีในคดีอาญาได้มีโอกาสเจรจา ตกลงหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้เสียหายเพื่อเป็นการระงับคดีอาญา ซึ่งคู่กรณีที่สามารถใกล้เคียงได้หมายถึง ผู้ต้องหาและผู้เสียหายในคดีอาญา แต่ไม่หมายความรวมถึงคดีอาญาที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐเป็นผู้เสียหาย (มาตรา 39) และกำหนดความผิดทางอาญาที่สามารถใกล้เคียงได้ในชั้นพนักงานสอบสวน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท (มาตรา 41) ดังนี้

1) คดีความผิดอันยอมความได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่

มาตรา 272 ความผิดฐานนำเอาชื่อหรือยี่ห้อทางการค้าของผู้อื่นมาใช้

มาตรา 276 วรรคแรก ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา

มาตรา 278 ความผิดฐานกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่า 15 ปี

มาตรา 284 ความผิดฐานพาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร

มาตรา 309 วรรคแรก ความผิดฐานข่มขืนใจผู้อื่น

มาตรา 310 วรรคแรก ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่น

มาตรา 311 วรรคแรก ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท

มาตรา 322 ความผิดฐานเปิดเผยความลับในจดหมาย โทรเลข หรือ

เอกสาร

มาตรา 323 ความผิดฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่รู้มาโดยเหตุที่ตนเป็นเจ้าของพนักงานมีหน้าที่

มาตรา 324 ความผิดฐานเปิดเผยความลับในทางอุตสาหกรรมหรือ

วิทยาศาสตร์

มาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 327 ความผิดฐานหมิ่นประมาทคนตาย

มาตรา 328 ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

มาตรา 341 ความผิดฐานฉ้อโกง

มาตรา 342 ความผิดฐานฉ้อโกงด้วยเหตุพิเศษ

มาตรา 344 ความผิดฐานฉ้อโกงแรงงาน

มาตรา 345 ความผิดฐานค่าอาหารหรือค่าเข้าพักในโรงแรม

มาตรา 346 ความผิดฐานชักจูงเด็กเบาปัญญาให้ขายของโดยเสียเปรียบ

มาตรา 347 ความผิดฐานฉ้อโกงการประกันวินาศภัย

มาตรา 349 ความผิดฐานฉ้อโกงเจ้าหนี้จำนำ

มาตรา 350 ความผิดฐานฉ้อโกงเจ้าหนี้

- มาตรา 352 ความผิดฐานยักยอกทรัพย์
- มาตรา 353 ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์สิน
- มาตรา 354 ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินตามคำสั่งศาล
- มาตรา 355 ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ที่ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของที่มีค่าหรือฝังไว้
- มาตรา 358 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์
- มาตรา 359 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ
- มาตรา 362 ความผิดฐานบุกรุก
- มาตรา 363 ความผิดฐานบุกรุกโดยการยักย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์
- มาตรา 364 ความผิดฐานบุกรุกโดยเข้าไปซ่อนตัวในอาคารของผู้อื่น
- 2) คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ได้แก่ความผิด 7 ฐานความผิด ดังนี้
- มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- มาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น แต่ไม่ถึงขนาดเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือตกใจโดยการขู่เข็ญ
- มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือโดยการโฆษณา
- มาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนหรือทำให้สัตว์เข้าไปในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดิน เพาะพันธุ์ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่
- มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าไปในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นได้แต่งดิน เพาะพันธุ์ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่
- มาตรา 397 ความผิดฐานกระทำด้วยประการใดอันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ
- 3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ ความผิด 6 ฐานดังต่อไปนี้
- มาตรา 294 วรรคแรก ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุมนุมต่อสู้
- มาตรา 295 ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

มาตรา 296 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์

มาตรา 299 วรรคแรก ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุมนุมต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุมนุมต่อสู้

มาตรา 300 ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส

มาตรา 334 ความผิดฐานลักทรัพย์

ปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ในชั้นพนักงานสอบสวนกับความผิดฐานลักทรัพย์

โดยหลัก ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่คู่กรณีไม่สามารถยอมความกันได้ถ้าผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์เพื่อจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดซึ่งแต่ต่อมาผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดจะได้การยอมความกันเพราะถือว่าได้มีการเริ่มต้นคดีแล้ว อย่างไรก็ตามหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กฎหมายได้กำหนดความผิดทางอาญาที่ให้ผู้กรณี สามารถร้องขอต่อพนักงานสอบสวนให้ทำการจัดหาผู้ไกล่เกลี่ยเพื่อดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาของตนในชั้นการสอบสวน และมีผลเป็นการระงับคดีอาญาของผู้กระทำความผิดในชั้นก่อนฟ้องคดีได้ ทั้งนี้ความผิดทางอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ในชั้นพนักงานสอบสวน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่หนึ่ง คดีความผิดอันยอมความได้ ประเภทที่สอง คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา 7 ฐานความผิด และประเภทที่สาม ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ จำนวน 6 ฐานความผิด ซึ่งหนึ่งในหกฐานความผิดดังกล่าว ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

การลักทรัพย์ตามมาตรา 334 เป็นความผิดฐานลักทรัพย์พื้นฐานที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยมีองค์ประกอบภายนอกของการกระทำความผิด ประกอบไปด้วย ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของไป องค์ประกอบภายใน ได้แก่ เจตนาธรรมดาและเจตนาพิเศษโดยทุจริต เช่น นายโอม ลักรถยนต์ของนางสาวแอนไปในเวลากลางวัน ขณะที่รถยนต์จอดอยู่บนถนน การกระทำของนายโอมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 อย่างไรก็ตาม ในความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ยังมีความผิดฐานลักทรัพย์ที่เป็นเหตุฉกรรจ์ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นระวางโทษที่สูงกว่าการลักทรัพย์ธรรมดาตามมาตรา 334 ดังที่วางหลักไว้ในมาตรา 335 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีลักษณะที่เป็นเหตุฉกรรจ์ทั้งหมด 12 เหตุ แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้ (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2555)

ตารางที่ 2 ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีพิเศษตามมาตรา 335

ผู้ใดลักทรัพย์	
ประเภทของเหตุการณ์	อนุมาตราของมาตรา 335
1. เหตุเกี่ยวกับเวลา	(1) ในเวลากลางคืน
2. เหตุเกี่ยวกับสถานที่	(2) ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด อุทกภัย หรือในที่หรือบริเวณที่มีอุบัติเหตุ เหตุทุกขภัยแก่รถไฟ หรือยานพาหนะอื่นที่ประชาชนโดยสาร หรือภัยพิบัติอื่นทำนองเดียวกัน หรืออาศัยโอกาสที่มีเหตุเช่นนั้น หรืออาศัยโอกาสที่ประชาชนกำลังตื่นกลัวอันตราย (8) ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น (9) ในสถานที่บูชาสาธารณสถานโรงไฟ ทำอาภาคารยาน ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ สาธารณสถานสำหรับขนถ่ายสินค้า หรือในสวนสาธารณะ
3. เหตุเกี่ยวกับวิธีการ	(3) โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์ หรือโดยผ่านสิ่งเช่นนั้นเข้าไปด้วยประการใด ๆ (4) โดยเข้าช่องทางซึ่งได้ทำขึ้นโดยไม่ได้จ้างให้เป็นทางคนเข้า หรือเข้าทางช่องทางซึ่งผู้เป็นใจเปิดไว้ (5) โดยแปลงตัวหรือปลอมตัวเป็นคนอื่น มอมหน้าหรือทำด้วยประการอื่นเพื่อไม่ให้เห็นหรือจำหน้าได้ (6) โดยลงว่าเป็นเจ้าพนักงาน (7) โดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป
4. เหตุเกี่ยวกับฐานะผู้เสียหาย	(11) ที่เป็นของนายจ้าง หรือที่อยู่ในความครอบครองของนายจ้าง (12) ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์ หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมหรือได้มาจากการกสิกรรมนั้น
5. เหตุเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพย์	(10) ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

ความผิดฐานลักทรัพย์กรณีพิเศษซึ่งเป็นเหตุการณ์ตามมาตรา 335 ดังกล่าวข้างต้น แม้ผู้กระทำความผิดจะกระทำโดยเข้าเพียงอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งของมาตรา 335 จะทำให้การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ซึ่งมีระวางโทษจำคุกที่สูงเกินสามปี จึงไม่อยู่ในฐานความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่สามารถให้คู่กรณีใกล้เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนได้ ดังตัวอย่างข่าวการกระทำความผิดเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุการณ์ตามมาตรา 335 ดังนี้

1. ข่าวกการลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเวลาของการกระทำความผิด

การลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเวลาของการกระทำความผิด หมายถึง การลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ตามมาตรา 335 (1) เช่น เหตุเกิดเมื่อปี 2566 จังหวัดฉะเชิงเทรา นางสาวบี พนักงานเติมน้ำมันในสถานีบริการน้ำมันแห่งหนึ่ง ถูกนายเอ็ม เข้ามาลักเงินในสำนักงาน เวลาประมาณ 4.30 น. ได้เงินสดไปจำนวน 300 บาท และเครื่องดื่มชูกำลัง (ข้าวเต็ด 7 สี, 2566) หรือข่าวกการลักทรัพย์ของกลุ่มวัยรุ่นเมื่อปี 2566 จังหวัดนนทบุรี กลุ่มวัยรุ่นประมาณ 3 คน เข้ามาลักของกินคือแคบหมูในร้านขายก๋วยเตี๋ยวของนางสาวฟ้า เวลาประมาณ 4.00 น. หลังจากนั้นเวลาประมาณ 5.00 น. กลุ่มวัยรุ่นดังกล่าวยังได้เข้าไปลักกาแฟ และบุหรี่ในร้านของนางสาวครีမ် ซึ่งเปิดร้านขายกาแฟอยู่ข้าง ๆ ร้านนางสาวฟ้า (AMARIN 34 HD, 2566)

โดยสรุป การลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเวลาของการกระทำความผิด เป็นกรณีการลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ซึ่งเป็นเหตุฉกรรจ์ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดมีความผิดตามมาตรา 335 (1) กล่าวคือ เป็นการกระทำความผิดตั้งแต่ลงมือจนเป็นความผิดสำเร็จ อาจเริ่มจากกลางวันไปถึงเวลาค่ำ หรือเริ่มลงมือตอนดึกไปจนสว่าง (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2561)

2. ข่าวกการลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากสถานที่ของการกระทำความผิด

การลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากสถานที่ของการกระทำความผิด หมายถึง การลักทรัพย์ในบริเวณหรือสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดไม่ควรกระทำอย่างยิงเพราะเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหาย หรือสถานที่นั้นมีผู้คนจำนวนมากจึงทำให้ง่ายต่อการกระทำความผิด เช่น

2.1 การลักทรัพย์ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด อุทกภัย หรือในที่หรือบริเวณที่มีอุบัติเหตุ เหตุทุกขภัยแกร่รถไฟ หรือยานพาหนะอื่นที่ประชาชนโดยสาร หรือภัยพิบัติอื่นทำนองเดียวกัน หรืออาศัยโอกาสที่มีเหตุเช่นนั้น หรืออาศัยโอกาสที่ประชาชนกำลังตื่นกลัวอันตราย ตามมาตรา 335 (2) เช่น เหตุเกิดเมื่อปี 2562 จังหวัดภูเก็ต เวลาประมาณ 5.30 น. ชาวบ้านบริเวณที่เกิดเหตุได้เข้าลักกระป๋องบรรจุเปย์ร์ เนื่องจากเกิดอุบัติเหตุกับรถยนต์ที่ใช้ในการขนส่งกระป๋องบรรจุเปย์ร์ เป็นเหตุให้กระป๋องบรรจุเปย์ร์ที่บรรทุกมานั้นตกกระจายบนพื้นถนน (Workpointtoday, 2562)

2.2 การลักทรัพย์ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น ตามมาตรา 335 (8) เช่น เหตุเกิดเมื่อปี 2563 จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นช่วงที่มีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา นางสาวเอ ได้ลักทรัพย์ในร้านสะดวกซื้อ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครื่องดื่มบำรุงร่างกาย และยาสามัญประจำบ้าน โดยนางสาวเอ ยอมรับสารภาพว่ากระทำความผิดจริงเนื่องจากมีการเฝ้าระวังดูแลน้อย (PPTV HD 36, 2563) หรือข่าวกการลักทรัพย์ในบริเวณสถานีบริการน้ำมันแห่งหนึ่งของจังหวัดศรีสะเกษ เหตุเกิดเมื่อปี 2564 นางแดง ผู้เสียหาย แจ้งว่าได้เข้ามาในสถานีบริการน้ำมันเพื่อที่จะเข้าห้องน้ำ หลังออกจากห้องน้ำพบว่า ถูกใส่แมงดาตัวผู้ จำนวน

100 ตัว ซึ่งนางแดงวางไว้ในตะกร้าหน้ารถมอเตอร์ไซด์ เพื่อจะนำไปขายในราคาตัวละ 15 บาท รวมเป็นเงิน 1,500 บาท ถูกลักไป (Khaosod Online, 2564)

โดยสรุป การลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากการกระทำความผิด อาจเกิดจากสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นการซ้ำเติม ผู้เสียหาย เช่น บริเวณนั้นเกิดอุบัติเหตุ ตามมาตรา 335 (2) หรืออาจเกิดจากสถานที่ที่ผู้กระทำความผิดสามารถลักทรัพย์ได้สะดวกเนื่องจากเป็นที่สาธารณะที่มีคนจำนวนมาก เช่น ร้านสะดวกซื้อ บริเวณสถานีบริการน้ำมัน ตามมาตรา 335 (8)

3. ข่าวกการลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเหตุเกี่ยวกับฐานะผู้เสียหาย

การลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเหตุเกี่ยวกับฐานะผู้เสียหาย หมายถึง การลักทรัพย์ของผู้มีอาชีพกสิกรรม และทรัพย์ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์ หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมหรือได้มาจากการกสิกรรมพืชผล หรือผลิตภัณฑ์ของผู้มีอาชีพกสิกรรม ซึ่งมีความหมายถึง ผู้ที่มีอาชีพการทำไร่ ทำนา เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้ ตามมาตรา 335 (12) (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2555) เช่น เหตุเกิดเมื่อปี 2564 จังหวัดบุรีรัมย์ นางปลา อาชีพชาวนา ผู้เสียหาย นำข้าวเปลือกที่เก็บเกี่ยวแล้วมาวางตากไว้บนถนนเพื่อลดความชื้น แต่ถูกลักข้าวเปลือกที่ตากไว้หายไป 5 กระสอบ ซึ่งถ้านางปลานำไปขายจะได้กระสอบละ 500 บาท รวมเป็นเงิน 2,500 บาท (ไทยโพสต์, 2564) หรือข่าวการลักพืชผลทางการเกษตรในจังหวัดตรังที่ชาวบ้านปลูกไว้ขาย เช่น ผลปาล์ม ผลหมาก มะพร้าว (MGR Online, 2565)

โดยสรุป การลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์อันเนื่องมาจากเหตุเกี่ยวกับฐานะผู้เสียหาย เกิดจากผู้เสียหายเป็นผู้มีอาชีพกสิกรรมและทรัพย์ที่ถูกลักนั้นมาจากการประกอบอาชีพกสิกรรม เนื่องด้วยเหตุผลว่าผู้ที่มีอาชีพกสิกรรมนั้นกว่าจะได้ผลผลิตต้องใช้เวลานาน ดังนั้นการลักทรัพย์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำซ้ำเติมผู้เสียหายอย่างไม่มีมนุษยธรรม

จากกรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นกรณีตัวอย่างข่าวการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ซึ่งอาจเกิดจากเวลาในการกระทำความผิด หรือบริเวณสถานที่ที่กระทำความผิด หรือเกิดจากสถานะของผู้เสียหาย โดยจะเห็นว่าแม้ทรัพย์ที่ถูกลักไปนั้นจะมีมูลค่าหรือราคาไม่สูง เช่น ลักพืชผลของผู้มีอาชีพกสิกรรม แต่การกระทำความผิดดังกล่าวไม่สามารถที่จะไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้ ซึ่งการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 335 นั้น ทรัพย์ที่ถูกลักอาจมีมูลค่าหรือราคาเล็กน้อย หรือผู้กระทำความผิดอาจกระทำด้วยความจำใจเหลือทนทานอันเกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาที่ผ่านมาในช่วง ปี พ.ศ. 2563 ดังนั้นทำให้เกิดประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดตามพระราชบัญญัติข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถไกล่เกลี่ยคดีอาญากันได้

วิเคราะห์ปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับความผิดฐาน ลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์

ตัวอย่างข่าวเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ทั้งข่าวการลักทรัพย์ในเวลากลางคืน การลักทรัพย์ในบริเวณที่เกิดอุบัติเหตุ การลักทรัพย์ในสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะ เช่น ร้านสะดวกซื้อ หรือสถานีบริการน้ำมัน และการลักทรัพย์พืชผลของผู้มีอาชีพกสิกรรม เป็นกรณีการลักทรัพย์โดยเป็นเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ซึ่งเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ไม่อยู่ในความผิดตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ แต่ถ้าพิจารณาจากตัวอย่างข่าวของการกระทำความผิด จะพบว่าการกระทำความผิดในบางกรณีเป็นเรื่องที่มีเหตุทางศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การลักยารักษาโรค หรือเป็นเรื่องที่ทรัพย์มีมูลค่าเล็กน้อย เช่น การลักเครื่องดื่มชูกำลัง ซึ่งตามท้องตลาดมีราคาประมาณ ไม่เกิน 15 บาทต่อขวด หรือการลักกระป๋องบรรจุเบียร์ ทำให้มีประเด็นพิจารณาว่า กรณีดังกล่าวถ้าผู้เสียหายได้มีการแจ้งความร้องทุกข์เพื่อที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แม้ต่อมาผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดมีความประสงค์ที่จะไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวนี้ในชั้นพนักงานสอบสวน ไม่สามารถที่จะดำเนินการได้เนื่องจากตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดให้การกระทำความผิดตามมาตรา 335 ลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์สามารถดำเนินการไกล่เกลี่ยกันได้

จากกรณีปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาชั้นการสอบสวนตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยคดีได้นั้น ทำให้มีประเด็นที่ต้องพิจารณา 2 ประเด็น คือ ความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์กับแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์กับวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ต้องการลดปริมาณคดีในชั้นศาล ดังนี้

1. ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์กับแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ กับความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์กล่าวคือ แนวความคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นแนวคิดที่ต้องการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักที่มุ่งเน้นเรื่องการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นั้น มุ่งเน้นให้คู่กรณีทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสเจรจาพูดคุยกันโดยมีคนกลางซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาช่วยประสาน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด โดยให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสระบายความรู้สึก ความทุกข์ ความต้องการร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลของแต่ละฝ่าย และให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสในการทำดีเพื่อเป็นการแสดง

ความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำลงไป (ณรงค์ ใจหาญ และคณะ, 2553) ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีการใกล้เคียงข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนได้จึงเป็นไปตามแนวความคิดการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการใกล้เคียงข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

สำหรับกรณีศึกษาตามบทความวิชาการนี้เกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ฯ ที่สามารถดำเนินการใกล้เคียงได้ ได้แก่ ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 เท่านั้น ไม่รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ซึ่งมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ สามารถพูดคุยเพื่อจะใกล้เคียงคดีกันได้โดยคู่กรณีทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน เช่น ในบางกรณีผู้กระทำความผิดอาจจะกระทำไปด้วยภาวะความกดดัน หรือกระทำความผิดด้วยเหตุผลทางศีลธรรม ทรัพย์ที่ถูกลักมีราคาไม่สูงมากนัก และผู้กระทำความผิดประสงค์ที่จะมีการชดเชยความเสียหายให้กับผู้เสียหายจนผู้เสียหายพอใจแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการใกล้เคียงข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เช่น ข่านายเอ๋ม ลักเงินในสำนักงาน เวลากลางคืนประมาณ 4.30 น. ได้เครื่องดื่มชูกำลัง และเงินสดไปจำนวน 300 บาท หรือกลุ่มวัยรุ่นเข้ามาลักทรัพย์ในร้านขายของในเวลากลางคืนประมาณ 4.00 น. หรือกรณีลักทรัพย์ในสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนที่สามารถเข้ามาใช้บริการได้ เป็นความผิดตามมาตรา 335 (8) เช่น ข่านางสาวเอ๋ลักทรัพย์ในร้านสะดวกซื้อ นางแดง ถูกลักทรัพย์ในขณะที่เข้ามาในสถานบริการน้ำมันเพื่อที่จะเข้าห้องน้ำ หรือกรณีลักทรัพย์พืชผลของผู้มีอาชีพกสิกรรมตามมาตรา 335 (12) เช่น ข่าวขาวนาถูกลักข้าวเปลือก ราคาประมาณ 2,500 บาท หรือข่าวขาวบ้านถูกลักผลผลิตทางการเกษตร หรือข่าวขาวบ้านลักเปียร์ซึ่งราคาตามท้องตลาดไม่เกินกระป๋องละ 100 บาท ตัวอย่างข่าวเหล่านี้จะเห็นได้ว่าเป็นการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 จึงไม่อาจใกล้เคียงคดีอาญานี้ในชั้นพนักงานสอบสวนได้เพราะอัตราโทษตามมาตรา 335 เกินกว่าที่พระราชบัญญัติ ฯ กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายสามารถใกล้เคียงได้ ดังนั้นการที่พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ไม่ได้กำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์สามารถร้องขอให้มีการใกล้เคียงคดีกันได้แม้ว่าคู่กรณีจะเจรจตกลงกันได้แล้ว ไม่เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการใกล้เคียงคดีตามแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มุ่งให้คู่กรณีได้มีการเจรจาและเข้าใจซึ่งกันและกัน

2. ประเด็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์กับวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ต้องการลดปริมาณคดีในชั้นศาล กล่าวคือตามเหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัติใกล้เคียงข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เนื่องจากเหตุผล

ว่าควรให้นำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญามาใช้เพื่อให้สามารถยุติหรือระงับข้อพิพาทได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความยินยอมของคู่กรณีเป็นสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปริมาณคดีเข้าสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลดปริมาณคดีในชั้นศาล อันเป็นแนวคิดในการแก้ปัญหาปริมาณคดีอาญาล้นศาลจากอันเกิดจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ประกอบไปด้วย การดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน การใช้ดุลพินิจฟ้องคดีของพนักงานอัยการ การพิจารณาพิพากษาคดีของศาล จากตัวอย่างข่าวการลักทรัพย์ จะเห็นได้ว่า แม้คดีนั้นจะเป็นคดีลักทรัพย์ที่มีราคาทรัพย์ไม่สูง เช่น ข้าวลักอาหารของกินในบ้านสะดวกซื้อ ข้าวลักถุงบรรจุแมงดาจำนวน 100 ตัว ราคา 1,500 บาท ข้าวลักเงินสดจำนวน 300 บาท หรือข้าวลักพืชผลทางการเกษตร เช่น ผลปาล์ม ผลหมาก มะพร้าว ข้าวเปลือก ซึ่งทรัพย์เหล่านี้มีราคาตามท้องตลาดที่ไม่สูงมากนัก แต่ถ้าวการกระทำนั้นเป็นความผิดตามมาตรา 335 ไม่ว่าจะ เป็น มาตรา 335 (1) ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน เช่น ลักทรัพย์เวลาประมาณ 4.30 น. ได้เงินสดไปจำนวน 300 บาท หรือเป็นความผิดตามมาตรา 335 (8) สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น ลักถุงแมงดาในสถานบริการน้ำมัน หรือมาตรา 335 (12) ทรัพย์ที่เป็นของผู้มีอาชีพการกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์ หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกิจกรรมหรือได้มาจากการกิจกรรมนั้น เช่น ข้าวการลักข้าวเปลือก ราคาประมาณ 2,500 บาท คู่กรณีก็ไม่อาจไกล่เกลี่ยคดีกันได้ จึงทำให้ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการปริมาณคดีเข้าสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาจากตัวอย่างข่าวกับหลักกฎหมายตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 แล้ว มีประเด็นเรื่องวัตถุประสงค์การไกล่เกลี่ยเพื่อลดปริมาณคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลต้องพิจารณา กล่าวคือ แม้ว่าวรรคท้ายของมาตรา 335 จะวางหลักให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 334 แทนการลงโทษตามมาตรา 335 ได้ กล่าวคือ ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดในความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี ปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับได้ ถ้าผู้กระทำความผิดนั้นกระทำความผิดด้วยความจำใจหรือความยากจนและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย ซึ่งระวางโทษตามมาตรา 334 เป็นระวางโทษที่สามารถไกล่เกลี่ยคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนได้ อย่างไรก็ตามการที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดตามมาตรา 334 นั้น หมายถึง คดีนั้นต้องได้ผ่านกระบวนการชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนมาแล้ว และล่วงเลยมาถึงชั้นพิจารณาพิพากษาคดีของศาลที่ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้ กรณีนี้จึงไม่ตรงกับวัตถุประสงค์การไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนที่ต้องการลดปริมาณคดีที่จะเข้าสู่ศาล ไม่เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนคดี

(Diversion) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อระงับการดำเนินคดีและให้ผู้กระทำความผิดออกมาจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (Main steam criminal justice)

สรุป

การไต่ถามข้อพิพาทสำหรับคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาททางอาญาเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักในชั้นศาล ซึ่งการจะลดปริมาณคดีดังกล่าวได้นั้น กระบวนการไต่ถามคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรม ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนการฟ้องคดีของพนักงานอัยการและการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล แต่อย่างไรก็ตาม การไต่ถามข้อพิพาทดังกล่าว แม้ว่าคู่กรณีมีเจตนาที่จะไต่ถาม ก็ไม่อาจกระทำได้อันเนื่องมาจากการกำหนดฐานความผิดหรืออัตราโทษตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ ฯ ทำให้เกิดปัญหาการปรับใช้พระราชบัญญัติไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กับความผิดบางฐานที่เกิดขึ้นกับสถานการณ์ในปัจจุบัน มีประเด็นต้องพิจารณาว่าอาจจะไม่เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไต่ถามข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์และอาจจะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้

ประเด็นเกี่ยวกับการปรับใช้พระราชบัญญัติไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ตามบทความวิชาการนี้เป็นประเด็นเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 เนื่องจากพระราชบัญญัติไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประกาศใช้เพื่อเป็นการปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข กำหนดให้เฉพาะความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปีปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับเท่านั้นที่สามารถไต่ถามในชั้นพนักงานสอบสวนได้ ไม่รวมถึงความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 แต่การกำหนดให้เฉพาะ มาตรา 334 สามารถไต่ถามได้นั้นอาจจะไม่เป็นไปตามแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไต่ถามข้อพิพาทตามหลักของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่มีแนวคิดให้คู่กรณีได้มีโอกาสพูดคุยเพื่อปรับความเข้าใจกัน แลกเปลี่ยนความรู้สึกกัน จนนำไปสู่การไต่ถามข้อพิพาทเพื่อระงับคดีอันจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด ดังนั้นในกรณีศึกษาตามบทความวิชาการนี้ แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะกระทำผิดด้วยเหตุผลความจำเป็นเพื่อประทังชีวิตหรือ เช่น การอาหารของกินต่าง ๆ การลักยารักษาโรค และทรัพย์สินที่ลักนั้นมีราคาเล็กน้อย ต่อมาคู่กรณีได้มีโอกาสพูดคุยและประสงค์จะไต่ถามคดีกันซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเรื่องการระงับข้อพิพาททางอาญาโดยการไต่ถามข้อพิพาทตามหลัก

ของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ แต่เนื่องด้วยการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ ก็ไม่อาจทำให้คู่กรณีดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีกันได้

นอกจากนั้นการที่ไม่สามารถไกล่เกลี่ยความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ได้นั้น อาจจะทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ เนื่องจากบางกรณีการกระทำความผิดตามมาตรา 335 ผู้กระทำอาจจะกระทำด้วยความจำใจอันเนื่องมาจากปัญหาทางสังคม หรือทรัพย์สินที่กระทำความผิดนั้นมีราคาไม่สูง แม้อาจมาคู่กรณีประสงค์ที่จะเจรจาไกล่เกลี่ย แต่ถ้ามีการดำเนินคดีแจ้งความร้องทุกข์แล้ว ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้เพราะไม่อยู่ในฐานความผิดที่พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกำหนดให้ทำได้ และถ้านำมาเปรียบเทียบกับความผิดฐานลักทรัพย์พื้นฐานตามมาตรา 334 ซึ่งในบางครั้งทรัพย์สินที่ถูกเอาไปอาจจะมีราคาสูง หรือผู้กระทำไม่ได้กระทำความผิดด้วยความจำใจ แต่สามารถไกล่เกลี่ยได้เพราะอยู่ในฐานความผิดตามที่พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกำหนดไว้ อันนำมาสู่ประเด็นการพิจารณาเรื่องความเป็นธรรมและวัตถุประสงค์ที่ต้องการลดปริมาณคดีให้น้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขของพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

ข้อเสนอแนะ

การที่พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กำหนดให้สามารถไกล่เกลี่ยคดีอาญาแผ่นดินในความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี เป็นเรื่องที่ทำให้เห็นว่าแนวคิดที่มุ่งเน้นการลงโทษได้เปลี่ยนไปจากเดิม กลายเป็นการนำแนวคิดเรื่องการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก มาใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่กรณีมากกว่าแต่ก่อนที่มุ่งเน้นเรื่องการนำผู้กระทำความผิดไปจำคุก แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์อาจจะเข้าเหตุฉกรรจ์ซึ่งเป็นเหตุเพิ่มโทษ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ เช่น ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ลักทรัพย์ในสถานที่ที่ให้บริการสาธารณะ แต่ทรัพย์สินที่ถูกลักไปนั้นอาจจะมีราคาสูงตามท้องตลาด หรือเป็นการกระทำความผิดด้วยความจำใจที่ต้องทำในการดำรงชีวิต เช่น ลักยารักษาโรคในร้านสะดวกซื้อ การกระทำเหล่านี้ ทำให้เป็นความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ตามมาตรา 335 ซึ่งจะทำให้คู่กรณีที่แม้ประสงค์จะดำเนินการไกล่เกลี่ยคดีกัน ก็ไม่อาจกระทำได้ ดังนั้นเพื่อให้พระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามวัตถุประสงค์ที่มีการประกาศใช้ เป็นการปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลลดน้อยลง ลดปัญหาความขัดแย้ง เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ลดงบประมาณแผ่นดิน และเสริมสร้างสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขในการจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ดังนี้

1. แก้ไขมาตรา 41 โดยให้ตัดข้อความว่า “(3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้” เปลี่ยนเป็นข้อความว่า “(3) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้”

2. แก้ไขบัญชีท้ายพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 โดยเพิ่มฐานความผิดฐานลักทรัพย์โดยเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 335 ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2566). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2566 จาก <http://www.correct.go.th>
- ข่าวเด็ด 7 สี. (2566). โจรย่ำมใจบุกปั้มน้ำมัน ขโมยเงินวันเว้นวัน จ.ฉะเชิงเทรา. เรียกใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2566 จาก <https://news.ch7.com>
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2553). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้ในชั้นพนักงานอัยการ: ศึกษาเปรียบเทียบนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ. (2561). ประมวลกฎหมายหมายอาญา ฉบับอ้างอิง (พิมพ์ครั้งที่ 39). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ไทยโพสต์. (2564). ขาวนาข้าฆ่า! ถูกโจรขโมยข้าวทั้งที่ราคาตก. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.thaipost.net/criminality-news>
- นัทธี จิตสว่าง. (ม.ป.ป.). อาชญากรรมหลังการระบาดของโควิด 19. เรียกใช้เมื่อ 25 ธันวาคม 2566 จาก <http://www.nathee-chitsawang.com>
- บดีนทร วิทยาภรณ์. (2562). การยุติการดำเนินคดีอาญาโดยใช้ดุลพินิจในชั้นก่อนฟ้อง. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติใกล้เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก หน้า 21. (22 พฤษภาคม 2562).
- ศุภณัฐ ศศิวิวัฒน์. (2566). คนล้นคุก การจองจำในจารีตยุติธรรมแบบไทย ๆ. เรียกใช้เมื่อ 6 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://101pub.org/thai-norm-overimprisonment/>
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2555). คำอธิบายเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- AMARIN 34 HD. (2566). กลุ่มวัยรุ่นแสบ ตระเวนขโมยของคืนเดียว 4 ร้านรวด. เรียกใช้เมื่อ 15 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://www.amarintv.com/news>

- Khaosod Online. (2564). แม่ค้าใจหาย จอดกินข้าวในปั๊มน้ำมัน โจรฉกแมงดาไปทั้งถุงนับ 100 ตัว. เรียกใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2566 จาก <https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news>
- MGR Online. (2565). สุดทนติดป้ายออกกฎคาดโทษ "คนขี้ลัก" จับได้แอบเก็บพืชผลเกษตรต้องจ่ายค่าปรับให้หมู่บ้าน. เรียกใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2566 จาก <https://mgronline.com>
- PPTV HD 36. (2563). สาวขโมยของร้านสะดวกซื้อ สารภาพหาเงินเลี้ยงพ่อพิการและลูกอีก 2 คน. เรียกใช้เมื่อ ธันวาคม 24 2566 จาก <https://www.pptvhd36.com/news>
- Workpointtoday. (2562). ความผิดสำเร็จ คนเก็บเบี้ยร่วงจากรถคว่ำ 8 หมื่นกระป๋อง "ลักทรัพย์". เรียกใช้เมื่อ 24 ธันวาคม 2566 จาก <https://workpointtoday.com>

